

02/31**Prostředky státního rozpočtu určené na realizaci
Státní informační politiky ve vzdělávání**

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti NKÚ^{*)} na rok 2002 pod číslem 02/31. Kontrolní akci řídila a kontrolní závěr NKÚ vypracovala členka NKÚ JUDr. Eliška Kadaňová.

Cílem kontroly bylo prověřit hospodaření s prostředky státního rozpočtu při realizaci Státní informační politiky ve vzdělávání v rámci I. etapy.

Kontrolovaným obdobím byly roky 2001 a 2002, v případě věcných souvislostí i období navazující.

Kontrolu provedly v době od září 2002 do dubna 2003 skupiny kontrolujících NKÚ z odboru sociálních věcí, školství a kultury, územních odborů západní Čechy, střední Čechy, severovýchodní Čechy, severozápadní Čechy, jižní Morava.

Kontrolovanými osobami byly:

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy;

EUROREGIONÁLNÍ GYMNAZIUM, s. r. o., Liberec 32, Radčice 152; Gymnázium Františka Křížáka, s. r. o., Plzeň, Husovo nám. 9, okres Plzeň-město; Masarykova základní škola Plzeň, Jiráskovo náměstí 10; Odborné učiliště a Praktická škola, Hradec Králové, 17. listopadu 1212; Pomocná škola, Plzeň, Skupova 15; SOUKROMÁ HOTELOVÁ ŠKOLA HERGESELL spol. s r. o., Liberec 11, Zahradní 129/5; Střední odborné učiliště a Učiliště textilní s. r. o., Liberec 7, tř. Dr. Milady Horákové 60; Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola elektrotechnická, Plzeň, Koterovská 85; Základní škola, Hradec Králové, Mandysova 1434; Základní škola Liberec, Švermova 114/38; Fakultní základní škola při Pedagogické fakultě UK, Praha 13, Fingerova 2186; Gymnázium, Blovice, Družstevní 650, 336 13; Gymnázium Dr. Josefa Pekaře, Mladá Boleslav, Palackého 211; GYMNAZIUM JANA PALACHA PRAHA 1, s. r. o.; Gymnázium Jaroslava Vrchlického, Klatovy, Národních mučedníků 347; Gymnázium P. Křížkovského s uměleckou profilací, s. r. o., Brno, Kristenova 27; Chomutovské soukromé gymnázium, s. r. o., Husovo nám. 104; Integrovaná střední škola, Klatovy, Voříškova 823; Konzervatoř, Brno, tř. kpt. Jaroše 45; Pomocná škola pro žáky s více vadami Mladá Boleslav, Václavkova 950; Soukromá střední odborná škola a SOU MAJA, s. r. o., Mladá Boleslav, Viničná 463; Soukromé střední odborné učiliště kadeřnické Praha 4, s. r. o., Štúrova 7; Speciální mateřská škola a Speciální základní škola pro žáky s vadami řeči, Brno, Veslařská 234; Speciální školy Frýdlant, okres Liberec, Husova 784; Střední ekonomicko-podnikatelská škola SPEKTRUM, s. r. o. Mladá Boleslav, Josefův Důl u Mladé Boleslavi 22; Střední odborné učiliště obchodu a řemesel, spol. s r. o., Starý Plzenec, Bezručova 1066; Střední odborné učiliště spojů a Střední odborná škola, Brno, Čichnova 23; Střední průmyslová škola sdělovací techniky, Praha 1, Panská 3; Střední průmyslová škola strojnická, Jablonec nad Nisou, Horní náměstí 1; Střední zdravotnická škola a Vyšší zdravotnická škola, Teplice, Kapelní 2, příspěvková organizace; Střední zdravotnická škola, Turnov, 28. října 1390; Střední zemědělská škola, Klatovy, Národních mučedníků 141; Vyšší odborná škola textilních řemesel a Střední umělecká škola textilních řemesel, Praha 1, U Půjčovny 9; Výchovný ústav pro děti a mládež, Místo 66, 431 58; Základní škola Brána Jazyků, Praha 1-Nové Město, Mikulandská 5/134; Základní škola, Brno, Bzenecká 23; Základní škola Dalovice, 293 01 Mladá Boleslav; Základní škola Jihomoravské nám. 2, Brno; Základní škola Karla Vokáče Strašice; Základní škola, Most, Rozmarýnová 1692; Základní škola, Most, Slovenského národního povstání 2342; Základní škola, Most, J. A. Komenského 474; Základní škola, Praha 4, Poláčkova 1067; Základní škola – rozšířená výuka cizích jazyků, Metelkovo nám. 968, Teplice; Základní škola Sirotkova 36,

^{*)} Souhrnný seznam použitých zkratk je uveden na konci kontrolního závěru (příloha č. 1).

616 00 Brno; Základní škola Turnov, 28. října 18, okres Semily; Zvláštní škola Benátky nad Jizerou, okres Mladá Boleslav, 17. listopadu 493; Zvláštní škola, Rokycany, Čechova 40; Zvláštní škola se Speciálně pedagogickým centrem Mnichovo Hradiště, okres Mladá Boleslav, Švermova 380.

Námítky proti kontrolnímu protokolu podalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Námítky byly vypořádány vedoucím skupiny kontrolujících. Odvolání podáno nebylo.

K o l e g i u m NKÚ na svém XI. zasedání, konaném dne 1. července 2003, s c h v á l i l o usnesením č. 12/XI/2003
k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

I.

Zaměření kontrolní akce, rozsah kontroly

Záměr a základní cíle v oblasti informační gramotnosti učitelů, studentů, občanů, zaměstnanců veřejné a státní správy a pracovníků ve zdravotnictví a knihovnictví byly stanoveny vládou ČR v **Koncepci Státní informační politiky ve vzdělávání** (usnesení vlády ze dne 10. 4. 2000 č. 351).

V roce 2001 se vláda znovu zabývala problematikou Státní informační politiky ve vzdělávání a k naplnění dříve schválené koncepce a aktualizovaných cílů přijala plán, který je rozdělen do dvou etap.

Předmětem kontroly bylo dosažení cílů stanovených **Plánem I. etapy realizace Státní informační politiky ve vzdělávání**, schváleným usnesením vlády ze dne 14. 3. 2001 č. 244 (dále jen „Plán I. etapy“), který řeší problematiku vzdělávání informační gramotnosti na školách a zvyšování informační gramotnosti veřejnosti. Plán I. etapy je členěn na čtyři projekty:

Projekt I – Informační gramotnost,
Projekt II – Vzdělávací software a informační zdroje,
Projekt III – Infrastruktura,
Projekt – Koordinační centrum.

Celkové vládou schválené předpokládané náklady na realizaci I. etapy činí **7 358 500 000 Kč**, realizace má být ukončena do konce roku 2005.

Tabulka č. 1

Předpokládané náklady podle Plánu I. etapy v členění podle projektů a let

(tis. Kč)

Název projektu	Předpokládané náklady v letech					Celkem
	2001	2002	2003	2004	2005	
Projekt I – Informační gramotnost	300 000	400 000	434 000	365 000	323 000	1 822 000
Projekt II – Vzdělávací software a informační zdroje	200 000	240 000	216 500	79 000	60 000	795 500
Projekt III – Infrastruktura	1 320 000	1 100 000	1 059 000	626 000	555 000	4 660 000
Koordinační centrum	20 800	20 000	20 000	11 000	9 200	81 000
Celkem	1 840 800	1 760 000	1 729 500	1 081 000	947 200	7 358 500

V rámci této kontrolní akce bylo ověřováno, zda bylo v kontrolovaném období dosaženo vládou stanovených cílů, zda rozpočtové prostředky, které byly účelově určeny na realizaci I. etapy Státní informační politiky ve vzdělávání, byly čerpány řádně, tj. zda byly vynaloženy hospodárně, účelně a v souladu s právními předpisy.

K ověření některých skutečností a k získání informací nezbytných pro objektivní posouzení úrovně dosažených cílů byla provedena kromě kontroly na MŠMT také kontrola na 49 vybraných školách různých typů.

Pozn.: Všechny ceny v tomto kontrolním závěru zahrnují DPH, pokud není uvedeno jinak.

II.

Skutečnosti zjištěné kontrolou dosažení cílů stanovených Plánem I. etapy

Realizace Státní informační politiky ve vzdělávání v letech 2001 a 2002 neprobíhala v souladu se stanovenými cíli a stanoveným harmonogramem, které pro jednotlivé projekty určoval Plán I. etapy.

V období let 2001 a 2002 zajišťoval na MŠMT realizaci každého z Projektů I – III vždy jen jeden zaměstnanec ve funkci „ředitele projektu“ bez dalších spolupracovníků. Většina činností byla zajišťována externími dodavateli.

Projekt I – Informační gramotnost

Cílem Projektu I je dosažení potřebné kvalifikace učitelů. Plán I. etapy rozdělil přípravu učitelů na:

- „základní uživatelské znalosti“,
- „školení poučených uživatelů“,
- „příprava ICT koordinátorů“,
- „školení specifických znalostí“,
- „plán využití ICT na škole“,
- „informační gramotnost veřejnosti“.

Důležitou roli v realizaci Projektu I měl mít akreditační orgán – nezávislá organizace, kterou mělo vybrat MŠMT. Tato organizace měla zajistit vysokou kvalitu dozoru nad objektivitou a náročností testování znalostí učitelů v oblasti základních uživatelských znalostí a udělovat akreditaci organizacím, které měly poskytovat školení poučených uživatelů, ICT koordinátorů a specifických znalostí. Financování akreditační organizace mělo být zajištěno z poplatků za její činnost, nikoliv z prostředků státního rozpočtu určených na realizaci Projektu I. Plán I. etapy předpokládal, že učitelé získají základní znalostní úroveň splňující požadavky certifikátu ECDL Start, na niž budou navazovat další školení. Znalosti učitelů měly být otestovány a podle nich nastaven obsah školení pro získání základních uživatelských znalostí tak, aby mohli obdržet uvedený certifikát. Plán I. etapy předpokládal využití informačních technologií při zvyšování informační gramotnosti veřejnosti.

MŠMT se při realizaci Projektu I odchýlilo od Plánu I. etapy:

- MŠMT nevybralo akreditační orgán.
- Znalosti učitelů nebyly před nástupem školení pro získání základních znalostí ověřovány k nastavení obsahu školení. Učitelé absolvovali shodná školení bez ohledu na znalosti.
- Absolventi nezískali deklarovaný certifikát.
- Harmonogram školení učitelů v jednotlivých úrovních školení nebyl plněn. V roce 2001 absolvovalo školení pro získání základních znalostí 903 učitelů, za jejich přípravu MŠMT uhradilo 1 664 000 Kč z plánovaných 100 000 000 Kč. V roce 2002 bylo vyškoleny v základních znalostech dalších 51 875 učitelů, MŠMT uhradilo za jejich přípravu 101 607 587 Kč při plánovaném rozpočtu 66 000 000 Kč.
- V roce 2001 ani v roce 2002 nebyla realizována školení poučených uživatelů ani školení pro získání specifických znalostí. Školení zaměřené na přípravu koordinátorů ICT řešilo MŠMT až v roce 2002.
- Zvyšování informační gramotnosti veřejnosti nebylo rozpracováno.

Projekt II – Vzdělávací software a informační zdroje

Hlavním cílem Projektu II je dosažení efektivní integrace ICT do výuky využitím kvalitativně nových možností a kapacit síťového prostředí instalovaného do škol. Tohoto cíle má být dosaženo mj. vytvořením a rozvíjením široké a pestré nabídky SW produktů pro výuku a využíváním metod a konkrétních příkladů efektivního užití ICT ve výuce. V rámci dosažení uvedených cílů měl být budován komplexní „Vzdělávací portál“ na internetu, jehož základní funkčnost měla být dosažena v roce 2001 a plná nabídka služeb pro všechny školy v ČR do konce roku 2005. Měl být podporován vývoj výukového SW a ICT nástrojů pro výuku v počtu 180 těchto produktů. Měly být podporovány pilotní projekty využití ICT na školách a vybavovány knihovny na školách multimediálními informačními zdroji. Těmto cílům odpovídalo i členění Projektu II na podprogramy:

- podpora tvorby multimediálních aplikací, SW a ICT nástrojů pro výuku a vzdělávání,
- Vzdělávací portál,
- podpora pilotních projektů využívání ICT ve výuce a vzdělávání,
- zvyšování přístupu k informačním zdrojům, využívání zvýšeného přístupu k informačním zdrojům ve výuce.

MŠMT se při realizaci Projektu II odchýlilo od plánovaných cílů a postupu realizace:

- MŠMT nemělo dostatečný přehled o SW vybavení škol. Nebyl brán zřetel na požadavky jednotlivých typů škol ani na skutečnost, že některé školy již určité SW vybavení měly.
- V závěru roku 2001 byly distribuovány do škol SW produkty, tzv. softwarový balíček, který měl jednotnou skladbu pro školy základní a jednotnou skladbu pro školy střední. MŠMT připustilo, aby školám byly dodány jednotné SW produkty bez ohledu na jejich potřeby a požadavky a bez možnosti použít bez placené certifikace jiný než dodávaný SW.
- Kontrolou bylo zjištěno, že školy využívaly SW balíček pouze z malé části, k vývoji nových vzdělávacích programů nedošlo. V souvislosti s distribucí SW balíčků uhradilo MŠMT v letech 2001 a 2002 celkem 175 088 361 Kč.
- Komplexní Vzdělávací portál na internetu k využití školami a k zajištění veřejné kontroly začal být budován s více než ročním zpožděním.
- Do ukončení kontroly nebyly realizovány podprogramy „Podpora tvorby multimediálních aplikací, SW a ICT nástrojů pro výuku a vzdělávání“ a „Zvyšování přístupu k informačním zdrojům, využívání zvýšeného přístupu k informačním zdrojům ve výuce“.

Projekt III – Infrastruktura

Hlavním cílem Projektu III je umožnit do 5 let paralelní přístup k internetu a vybraným službám všem pedagogům a až 8 % žáků. Splnění tohoto cíle předpokládá vybavení všech základních a středních škol (Plán I. etapy uvádí 6 500 škol) dostatečně rychlou a dimenzovanou lokální počítačovou sítí. Podle Plánu I. etapy měla být realizace Projektu III zajištěna dvěma primárními dodavateli – generálním dodavatelem a generálním auditorem.

Zvolené řešení mělo přinést výhody, např.:

- generální dodavatel zajistí z vlastních zdrojů investice nezbytné na vybudování systému a na zajištění služeb a překlene počáteční náklady,
- generální dodavatel má možnost dosáhnout výrazných množstevních slev,
- platby MŠMT budou poskytovány jen za skutečně funkční a využívaný systém,
- rychlejší rozvoj infrastruktury na školách, vyšší přínosy pro absolventy škol.

MŠMT přistoupilo k realizaci tak, že do budov, v nichž školy sídlí, byla instalována kabeláž místní sítě jako součást budovy a ostatní prvky sítě (stanice, servery, tiskárny atd.) byly školám zapůjčeny v rámci dodávky tzv. komplexní služby poskytované generálním dodavatelem.

Generální auditor měl vykonávat „subdodávky“ pro kontrolní složky MŠMT v podobě celoplošné kontroly generálního dodavatele a jeho subdodavatelů, tj. zda dodávají techniku a

služby v požadovaném a účtovaném množství a v požadované kvalitě, a také škol, zda plní předpokládanou součinnost. Plán I. etapy se nezmiňoval o rizicích spojených se zvolenou metodou realizace.

MŠMT nepostupovalo při realizaci Projektu III tak, aby uvedené výhody dokázalo využít. Navíc se výrazně odchýlilo od hlavních cílů Projektu III, např.:

- Realizace byla proti Plánu I. etapy opožděna téměř o jeden rok v důsledku přezkoumávání výsledku obchodní veřejné soutěže na výběr generálního dodavatele.
- Neprojevíly se výrazné množstevní slevy, jak Plán I. etapy předpokládal.
- MŠMT postupně přistoupilo na snížení rozsahu předmětu dodávky jak místních sítí, tak komplexních služeb (včetně dodávky stanic) na zhruba polovinu v důsledku nedostatečného zadání obchodní veřejné soutěže na výběr generálního dodavatele a uzavření nevýhodných smluv s ním. Plán I. etapy předpokládal vybavit přibližně 6 500 škol, z toho do konce roku 2001 70 %, tj. 4 550 škol, a do konce roku 2002 90 %, tj. 5 850 škol, za celkovou částku 2 290 000 000 Kč. Ve skutečnosti bylo do konce roku 2002 vybaveno 3 617 škol (tj. 55,65 % plánovaného počtu, z toho v roce 2001 pouze dvě školy) za celkovou částku 1 961 172 035 Kč, tj. 85,64 % plánovaného rozpočtu.
- Uvedená celková částka zahrnuje mj. úhradu za tzv. aktivaci služeb ve výši 1 216 875 555 Kč. MŠMT přistoupilo na platbu za tuto aktivaci služeb, což neodpovídalo předpokladu, že bude platit pouze za funkční a využívaný systém. Zprovoznění systému a další náklady měl financovat generální dodavatel z vlastních zdrojů.
- MŠMT uhradilo v roce 2002 za činnost generálního auditora 79 466 990,60 Kč, tj. částku uvedenou ve smlouvě za provedení všech sjednaných činností, generální auditor přitom neposkytoval všechny služby v potřebné kvalitě, např.:
 - v rozporu s uzavřenou smlouvou neupozornil MŠMT na důsledky zavedení platby za aktivaci služeb (zvýšené nároky na finanční zdroje v okamžiku instalace techniky),
 - provedl v roce 2002 pouze 1 836 auditů na školách, přestože vybaveno bylo 3 617 škol, a potvrdil fakturaci generálního dodavatele v plném rozsahu,
 - v rozporu s uzavřenou smlouvou neprovedl analýzu právních předpisů a jejich změn za období roku 2002.
- V rámci tohoto projektu byly informačními technologiemi vybavovány jak školy, které již vybaveny byly (v některých případech technologiemi s lepšími parametry), tak školy, které neměly žádné zkušenosti v této oblasti.
- Hodnotu dodávaného majetku, který zůstal ve vlastnictví generálního dodavatele, školy neznaly. Školy nevěděly, jak měly o tomto majetku účtovat.

Projekt – Koordinační centrum

Cílem tohoto projektu bylo pomocí pracovní skupiny označené jako Koordinační centrum zajišťovat podporu řízení, metodickou podporu škol, koordinaci souvisejících aktivit, nezávislý sběr dat a vyhodnocování informací o rozvoji ICT na jednotlivých školách. Plán I. etapy předpokládal vznik Koordinačního centra pro zajišťování procesů a činností, které nemohly zajišťovat standardní organizační složky MŠMT. Po určitou dobu (necelý rok) pod uvedeným označením působila skupina externích odborníků jako poradní sbor bez pravomocí a odpovědnosti. Prostředky určené na jeho činnost byly čerpány v letech 2001 a 2002 ve výši celkem 18 519 084,35 Kč.

Většina těchto prostředků byla vynaložena na služby a činnosti, které nesouvisely s úkoly Koordinačního centra. Naproti tomu Koordinační centrum neplnilo úkoly, které mu stanovil Plán I. etapy, např.:

- vypracování metodiky auditu stávající infrastruktury a zařízení škol za účelem integrace do nového prostředí,
- detailní plánování projektů (včetně nezbytných zdrojů, hlavně finančních),
- návrhy jednotlivých zásad a pravidel aplikovaných při realizaci projektu,

- koordinace jednotlivých plánů a koordinace samotné realizace jednotlivých projektů, a to detailně, tedy pro každou školu a knihovnu.

III.

Skutečnosti zjištěné kontrolou realizace I. etapy Státní informační politiky ve vzdělávání

1. Financování a čerpání prostředků státního rozpočtu neprobíhalo v souladu s § 12 a 13 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), upravujících financování programů.

Zákonem č. 491/2000 Sb., o státním rozpočtu na rok 2001, byl schválen program „Podpora informační gramotnosti“ (v průběhu roku 2001 byl program zrušen a místo něho vytvořeny čtyři nové programy), přesto nebylo postupováno v souladu s ustanoveními zákona o rozpočtových pravidlech, který stanoví závazná pravidla pro financování programů. Zejména nebyla dopsána potřebná programová dokumentace ve smyslu § 12 citovaného zákona.

Pro rok 2001 bylo na realizaci Státní informační politiky ve vzdělávání vyčleněno ve státním rozpočtu po úpravách celkem 1 670 800 000 Kč. Z uvedené částky MŠMT vyčerpalo 328 780 000 Kč. Část nevyčerpaných prostředků ve výši 740 932 000 Kč byla převedena do rezervního fondu MŠMT jako prostředky účelově neurčené.

Pro rok 2002 bylo na realizaci vyčleněno v upraveném státním rozpočtu 1 620 060 000 Kč. Podle údajů MŠMT bylo v tomto roce čerpáno celkem 1 774 853 000 Kč, včetně navýšení z rezervního fondu. V roce 2002 byl ponechán pouze jeden program (budování sítí LAN), ostatní byly zrušeny, přestože stále naplňovaly znaky programu a přestože vláda nerozhodla o změně.

Tento postup, kdy nebyla v potřebném rozsahu vypracována programová dokumentace obsahující potřebné členění, harmonogram, bilanci potřeb a zdrojů, specifikaci cílů se zdůvodněním a vyhodnocením efektivnosti vynaložených prostředků, jak požaduje zákon, zneumožnil sledování plnění parametrů podle dokumentace a umožnil čerpání prostředků bez ohledu na plnění uložených úkolů.

2. MŠMT porušilo zákon o rozpočtových pravidlech (§ 47 a 48) rovněž tím, že část nevyčerpaných účelově určených prostředků v roce 2001 převedlo do svého rezervního fondu jako prostředky účelově neurčené. Část z nich (670 000 000 Kč) použilo v roce 2002 na úhradu jiných výdajů, nesouvisejících s úkoly Státní informační politiky ve vzdělávání.

Převod nevyčerpaných prostředků do rezervního fondu provedlo MŠMT po konzultaci s Ministerstvem financí.

3. Způsobem, jakým byly čerpány prostředky na realizaci Plánu I. etapy, porušilo MŠMT rozpočtovou kázeň ve smyslu § 44 odst. 1 písm. f) zákona č. 218/2000 Sb., protože značnou část rozpočtových prostředků nevynaložilo hospodárně a efektivně a na krytí nezbytných potřeb, jak ukládá ustanovení § 45 odst. 2 uvedeného zákona.

a) Při realizaci Projektu III – Infrastruktura došlo postupně k výraznému zhoršení podmínek oproti vládou schválenému Plánu I. etapy. MŠMT umožnilo odchýlení především tím, že bez stanovení všech potřebných kritérií zadalo obchodní veřejnou soutěž na výběr generálního dodavatele, akceptovalo jedinou nevyloženou nabídku uchazeče a poté přistoupilo na nevýhodné smluvní podmínky s ním.

MŠMT v zadávací dokumentaci uvedlo pouze finanční rámec 4 430 000 000 Kč, neuvedlo však jako kritérium celkovou cenu a rozsah plnění a požadavek, že v rámci něho mají být

vybaveny všechny školy do konce roku 2005, jak stanovil Plán I. etapy. MŠMT ponechalo na uchazeči, jaký rozsah plnění v rámci tohoto finančního limitu poskytne.

MŠMT vybralo jako nejvýhodnější jedinou nabídku, která zůstala po vyřazení ostatních uchazečů. Nabídka generálního dodavatele uvádí bez bližší konkretizace a bez termínu realizace pouze jednotkové ceny dodávek. Z těchto údajů vyplývá, že za celkový rozsah dodávky by cena činila 7 634 900 000 Kč.

Smlouva o realizaci veřejné zakázky s generálním dodavatelem vymezila rozsah předmětu plnění pouze rámcově, uvedla cenu pro celý rozsah dodávky, a to 7 483 900 000 Kč, avšak bez uvedení termínu realizace.

K dalším změnám došlo uzavřením První dílčí smlouvy s generálním dodavatelem a Dodatku č. 1 k ní:

- Byl snížen rozsah dodávky přípojných míst a komplexních služeb na zhruba polovinu v rámci finančního limitu 4 430 000 000 Kč.
- V rozporu se zadávací dokumentací generální dodavatel v závěru roku 2001 vyfakturoval 149 998 950 Kč za provedení sběru a zpracování informací o všech školách a MŠMT tuto částku uhradilo, ačkoliv to bylo zadávací dokumentací výslovně vyloučeno.
- MŠMT přistoupilo na vyšší cenu za instalaci přípojných míst, než uvedl generální dodavatel ve své nabídce. Při dodávce 36 766 kusů představuje navýšení ceny 32 409 229 Kč.
- Dodatek č. 1 mj. nově zavedl cenu za aktivaci komplexní služby při snížení ceny za dodávku těchto služeb za měsíc. Tyto změny znamenaly zvýšení nároků na finanční zdroje v roce instalace stanic. MŠMT v důsledku toho zaplatilo v předstihu vyšší částku, než by odpovídala původnímu zadání. Cena za aktivaci byla sjednána v rozporu se zadávací dokumentací i Plánem I. etapy, který stanovil, že platby mají být poskytovány jen za skutečně funkční a využívaný systém. MŠMT uhradilo při instalaci každého tzv. SKP 48 195 Kč, což při počtu 25 249 instalovaných SKP představuje celkovou částku 1 216 875 555 Kč uhrazenou v roce 2002.
- MŠMT hradilo generálnímu dodavateli za každé dodané přípojné místo částku 9 019,50 Kč. Pro ověření, zda uvedená částka je odpovídající, zadal NKÚ vypracování čtyř znaleckých posudků – dvou na ocenění modelových lokalit, jak je uváděla zadávací dokumentace, a dvou na již realizované síti. Z výsledků vyplynulo porovnání cen, které uvádí tabulka č. 2.

Tabulka č. 2
Porovnání cen

Typ sítě/ počet přípojných míst	Cena podle nabídky (v Kč)	Cena podle smlouvy (v Kč)	Cena podle znaleckého posudku (v Kč)	Rozdíl (v Kč)	Porovnání smlouvy a znaleckého posudku (v %)
A/6	neuveдена	9 019,50	nebyl zpracován	nestanoven	nestanoveno
C/10	neuveдена	9 019,50	1 442,00	7 577,50	625,5
E/16	neuveдена	9 019,50	1 521,00	7 498,50	593,0
Malá LAN/16	8 138,00	neuveдена	2 338,80	5 799,20	348,0
Velká LAN/63	8 138,00	neuveдена	1 781,30	6 356,70	456,9

Zdroj: Nabídka generálního dodavatele, 1. dílčí smlouva č. 32 327/2001, znalecké posudky.

Znalecké posudky byly zpracovány za použití cen materiálů a práce pro dodávku jedné sítě v cenové úrovni „březen 2003“. V souladu se zadávací dokumentací nezahrnují cenu projektové dokumentace a nezahrnují možné množstevní slevy.

b) MŠMT uzavřelo s generálním auditorem smlouvu, ve které se odchýlilo od přijaté nabídky, a uhradilo služby, které nebyly provedeny:

- MŠMT přistoupilo na vyšší ceny, než které generální auditor uvedl ve své nabídce. Do konce roku 2002 uhradilo za provedení auditů a dalších tzv. paušálních služeb o 25 897 250,50 Kč více oproti nabídce.
- V rámci úhrady paušálních měsíčních služeb MŠMT hradilo činnost – analýzu právních předpisů a jejich změn – kterou generální auditor neprováděl. Výši neoprávněně použitých prostředků nelze v tomto případě vyčíslit, protože ceny jednotlivých služeb nebyly specifikovány.
- MŠMT dále uhradilo generálnímu auditorovi 2 504 250 Kč za služby, které nemohly být provedeny, protože souvisely s provozem sítí, které ještě nebyly na školách instalovány.

c) Z prostředků Státní informační politiky ve vzdělávání bylo hrazeno plnění na základě smluv, jejichž předmětem byly v některých případech činnosti nesouvisející přímo s její realizací nebo předmět plnění byl určen velmi obecně a neumožňoval ověřit kvalitu a rozsah plnění anebo poskytnuté plnění nebylo nebo nemohlo být vůbec využito, např.:

- Služby „public relations“ měly vytvářet příznivý obraz projektu Státní informační politiky ve vzdělávání v médiích. MŠMT nezdůvodnilo potřebu uvedených služeb, nevyhodnotilo jejich přínos. Navíc ve smlouvách chybí konkretizace předmětu činnosti. Cena služeb byla stanovena buď hodinovou sazbou ve výši 2000 Kč (bez DPH), nebo pouze výši maximální částky, kterou se MŠMT zavázalo uhradit. Se čtyřmi dodavateli uzavřelo celkem sedm smluv a za tyto služby uhradilo celkem 5 552 561 Kč.
- MŠMT nedoložilo potřebu účasti na veletrhu INVEX 2001 ani to, jak a kým bylo o této účasti rozhodnuto. Na veletrhu měly být prezentovány HW a SW konfigurace výpočetní techniky, která měla být umístěna na školách. MŠMT se veletrhu zúčastnilo v době, kdy ještě nebyl znám výsledek obchodní veřejné soutěže na generálního dodavatele, a tudíž ani parametry techniky. MŠMT nedoložilo ani související věcná plnění (např. architektonický návrh a projektovou dokumentaci stánku, grafické řešení expozice). MŠMT vynaložilo na základě čtyř smluv uzavřených s různými dodavateli celkem 3 139 426 Kč.
- MŠMT uzavřelo s různými dodavateli tři smlouvy a tři dohody o narovnání týkající se poskytování poradenských služeb, které neměly konkrétně vymezený a kontrolovatelný předmět plnění. MŠMT uhradilo na základě těchto smluv celkem 1 745 007,95 Kč.
- MŠMT uzavřelo se dvěma dodavateli čtyři smlouvy a dvě dohody o narovnání týkající se poskytování právních služeb. MŠMT uhradilo na základě těchto smluv 3 361 695,20 Kč.
- V několika případech MŠMT uzavřelo smlouvy, na základě kterých nebylo poskytnuto odpovídající nebo využitelné plnění, např.:
 - MŠMT uzavřelo smlouvu na vypracování „Metodiky a koncepce řešení školení a testování učitelů a správců ICT na školách“, na základě které uhradilo 1 995 000 Kč. MŠMT dále uhradilo 84 000 Kč za dva posudky na uvedenou metodiku. Metodika nebyla pro školení učitelů použita.
 - MŠMT uzavřelo smlouvu na vypracování metodiky školení ICT koordinátorů také s generálním dodavatelem, ta však neumožňuje provádět školení jiným školitelem než generálním dodavatelem. Za tuto metodiku zaplatilo MŠMT dalších 3 675 000 Kč.
 - Nad rámec Plánu I. etapy uhradilo MŠMT za provoz informačního a konzultačního centra, zahrnujícího výuku lektorů pro ICT koordinátory, generálnímu dodavateli do konce roku 2002 celkem 15 206 709 Kč.
 - Za „komplexní organizační zajištění projektu certifikací vzdělávacích aplikací pro informační a komunikační infrastrukturu“ MŠMT uhradilo 327 600 Kč, přestože žádné certifikace nebyly uskutečněny.
 - Za vypracování analýzy problematiky evidence SW a vytvoření SW aplikace k této evidenci MŠMT vynaložilo 2 004 450 Kč. SW aplikace nebyla využita MŠMT ani školami.

- MŠMT do ukončení kontroly nevyužilo „Studii struktury a obsahu Školského a vzdělávacího portálu“, za kterou uhradilo zahraniční firmě 1 751 659,70 Kč a kterou MŠMT podle písemného sdělení považuje za minimálně využitelnou.
- Při dodávce SW produktů byl poskytnut „Anglický slovník Lingea Lexicon“, přičemž stejný produkt generální dodavatel poskytl jako součást vybavení PC pod názvem „Lingea Lexicon 2000“. Nebylo možné zjistit rozsah duplicitního vybavení, neboť MŠMT nemělo evidenci o tom, kterým školám byly SW produkty dodány.
- V souvislosti s dodávkou SW produktů hradilo MŠMT generálnímu dodavateli mj. nepřetržitý telefonický informační servis jako součást skupiny služeb, aniž by znalo cenu jednotlivých služeb a míru jeho využití.
- Z prostředků určených na Státní informační politiku ve vzdělávání uhradilo MŠMT 438 201,80 Kč na provoz svého správního portálu.
- MŠMT uhradilo za dodávku SW produktů 175 088 361 Kč, přestože většinou nevyhovovaly potřebám a požadavkům škol.

4. Při realizaci Plánu I. etapy nepostupovalo MŠMT v některých případech v souladu se zákonem č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, v platném znění.

Kontrolou bylo zjištěno např.:

- Zakázku na dodání SW produktů do škol MŠMT zadalo generálnímu dodavateli podle § 50 odst. 1 písm. d), tj. výzvou jednomu zájemci, přestože se nejednalo o částečnou obnovu, rozšíření nebo úpravu předmětu původní zakázky. MŠMT zároveň porušilo § 2h odst. 1 tím, že v této výzvě nekvantifikovalo počet škol pro dodávku SW produktů.
- MŠMT zadalo obdobně podle § 50 odst. 1 písm. d) generálnímu dodavateli přípravu ICT koordinátorů.
- MŠMT porušilo ustanovení § 40 odst. 2 tím, že uzavřelo s generálním auditorem smlouvu na vyšší ceny, než byly uvedeny v jeho nabídce.
- Nabídku vybraného uchazeče ve veřejné obchodní soutěži na výběr generálního dodavatele komise posoudila jako vyhovující, přestože překročila podmínku maximálního počtu stran. Pět zbývajících nabídek vyřadila komise při otevírání obálek z důvodu neúplnosti nabídky. V jednom případě např. proto, že v jednom z dvanácti výtisků nabídky chyběla kopie výpisu z obchodního rejstříku. Rozhodnutí MŠMT potvrdil Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.

IV.

Skutečnosti zjištěné kontrolou na školách

V kontrolovaném vzorku 49 škol byly zastoupeny všechny typy škol:

- 8 speciálních škol,
- 16 základních škol,
- 4 střední odborná učiliště,
- 8 gymnázií,
- 13 středních odborných škol.

Kontrolou bylo zjištěno, že vybavení kontrolovaných škol informačními technologiemi před zapojením do projektu Státní informační politiky ve vzdělávání bylo rozdílné. Některé školy byly vybaveny jedním nebo několika PC využívanými pouze k provozní agendě školy, jiné počítačovou sítí s mnoha počítači. Do projektu byla již v této první etapě zařazena i škola, která neměla žádné studenty denního studia a výuka probíhala pouze o víkendech formou dálkového studia.

Mezi generálním dodavatelem, MŠMT a školami byly uzavřeny tzv. prováděcí smlouvy. Školy se v těchto smlouvách zavázaly poskytnout součinnost a generální dodavatel se zavázal

přenechat jim do užívání „fyzické zařízení standardního klientského pracoviště“, příslušnou část „virtuální privátní sítě“ a jejich softwarové vybavení.

Z kontroly oblasti **vzdělávání učitelů (Projekt I)** vyplynulo, že u 46 škol nebyl proveden předběžný průzkum základních znalostí učitelů před zahájením školení. U škol, kde proveden byl, jeho výsledky nebyly zohledněny. Školení probíhalo podle jednotných osnov bez ohledu na znalosti účastníků. Školení základních znalostí absolvovali i učitelé, jejichž kvalifikace nebo znalosti byly výrazně vyšší, než vyžadovala osnova školení. Školy nebyly informovány o možnosti podrobit se testu bez absolvování školení (48 případů). Tuto informaci školy získaly až v závěru roku 2002, tedy v době, kdy tato školení pro získání základních znalostí končila.

Cena za školení nebyla jednotná, většinou odpovídala maximální povolené částce 2 100 Kč za osobu. V případě absolvování testu bez školení byla fakturována částka 300 Kč za osobu.

Po absolvování školení pro získání základních znalostí obdrželi účastníci osvědčení, avšak žádný z absolventů školení nezískal certifikát ECDL Start, což se podle Plánu I. etapy předpokládalo. Plán uvádí: „*I v rámci plánované výše výdajů učitelé získají složením testů mezinárodně platný certifikát ECDL (European Computer Driving License) Start.*“

Prováděcí smlouvou byla na školy přenesena odpovědnost za škody způsobené na svěřeném majetku. Informace o způsobu a možnostech využívání zapůjčené techniky byly značně roztržité a spolu s pozdním ukončením školení učitelů bránily školám v jejím využívání. Doba mezi zprovozněním sítě a ukončením školení pro získání základních znalostí činila v jednom zjištěném případě 168 dní.

Přístupová práva ICT koordinátorů byla stejná bez ohledu na počet a úroveň absolvovaných školení a na značně nižší úrovni, než byl rozsah školení. Na druhé straně do osnov školení nebyly zahrnuty praktické ukázky z povolených činností ICT koordinátorů, např. zálohování dat na pásku.

Kontrola NKÚ potvrdila, že do konce roku 2002 se neuskutečnilo školení poučených uživatelů a školení pro získání specifických znalostí.

Kontrolou **vzdělávacího SW a informačních zdrojů (Projekt II)** bylo především zjištěno, že MŠMT nabídlo školám ve spolupráci s generálním dodavatelem koncem listopadu 2001 jednotný SW balíček pro základní školy (41 CD) a jednotný SW balíček pro střední školy (44 CD).

Školy musely do 5. prosince 2001 rozhodnout o přijetí tohoto balíčku, ačkoliv kromě stručného popisu SW neměly jiné informace. K SW balíčku nebyla kromě informací na internetu žádná metodická podpora.

Ze 49 kontrolovaných škol SW balíček odmítlo, a tedy neobdrželo sedm škol. Tyto školy uvedly, že dodaný SW balíček je zaměřen především na výuku jazyků a je vhodný spíše pro individuální přípravu žáků. Ze 42 kontrolovaných škol, které balíček obdržely, jich 21 SW balíček nainstalovalo, konstatovaly však jeho nízkou využitelnost.

Kontrolou na školách bylo zjištěno, že před nabídkou SW balíčku nebyl proveden průzkum využívaného SW ani nebyly zjišťovány požadavky škol na SW. Bylo např. zjištěno, že MŠMT nereagovalo ani na žádost devíti speciálních škol, které upozorňovaly na naprostou nevhodnost a žádaly o dodání či možnost nákupu lépe využitelného speciálního SW.

Kontrolované školy nebyly předem informovány o nutnosti požádat o certifikaci jimi dříve užívaného SW vybavení, předpokládaly, že budou moci používat své SW vybavení i na nově dodané technice bez omezení. Na žádné kontrolované škole nebyl k dispozici dokument, který by specifikoval podmínky a cenu pro získání certifikace.

Kontrolou oblasti **infrastruktury (Projekt III)** bylo především zjištěno, že instalace sítí a stanic probíhala jednotným způsobem bez ohledu na to, zda a jak byly školy vybaveny a jakou přenosovou rychlostí byly připojeny k internetu. Na kontrolovaných školách proběhla samotná instalace v převážné většině bez výraznějších závad, avšak bez integrace stávajícího vybavení škol.

U šesti kontrolovaných škol byl společně s PC dodán jeden počítač typu APPLE. Tyto počítače byly dodány i přes nesouhlas těchto škol, protože pro souběžnou výuku s PC nejsou vhodné. Naproti tomu jedna kontrolovaná škola požádala o vybavení celé učebny počítači typu APPLE, a neobdržela žádný.

Některé kontrolované školy konstatovaly, že použitelnost dodané techniky snižují technická omezení, např. chybějící disketové mechaniky, CD mechaniky, zablokované pravé tlačítko myši, nemožnost sdílení obrazovky učitele a nemožnost nahlížení učitele na pracovní plochu žáka. Tato skutečnost nutí učitele a žáky komunikovat pomocí e-mail a dochází tak k dalšímu zatížení sítě.

Výpočetní technika nainstalovaná v kontrolovaných školách před dodávkou v rámci Státní informační politiky ve vzdělávání byla školami dále využívána, ale nebyla do ukončení kontroly integrována do nově budovaných sítí. Integrované byly pouze ty stanice, které si školy dokoupily od generálního dodavatele.

Generální dodavatel instaloval místní sítě s rychlostí připojení k internetu 64 kb/s. Některé školy považovaly tuto rychlost za nízkou a s ohledem na předpokládaný vývoj za nedostatečnou. Školy, které již před realizací Státní informační politiky ve vzdělávání provozovaly vlastní síť (zejména s vyšší přenosovou rychlostí), provozují a rozvíjejí tuto síť i nadále vedle sítě nové.

MŠMT uhradilo instalaci místních sítí, které následně darovalo (nabídlo) vlastníkům budov, v nichž byly sítě instalovány. Dodány byly 3 typy sítí s jednotnou cenou pro každý typ sítě bez přihlídnutí k místním podmínkám.

Kontrolou bylo zjištěno, že školy nebyly informovány o ceně majetku (zapůjčených stanic a aktivních síťových prvků), který zůstal vlastnictvím generálního dodavatele, a o způsobu jeho zaúčtování. O tomto majetku účtovaly v podrozvahové evidenci pouze dvě ze 49 kontrolovaných škol.

Kontrolou na 49 školách bylo zjištěno, že generální auditor provedl lokální audit pouze u 27 z nich, další dvě školy kontaktoval pouze telefonicky. Přesto potvrdil fakturaci generálního dodavatele v plném rozsahu.

Kontrolou bylo zjištěno, že do doby ukončení kontroly měly školy přístup pouze k internetu a ne k jiným informačním zdrojům, jak předpokládal Plán I. etapy.

Kontrolované školy považují za závažný nedostatek projektu Státní informační politika ve vzdělávání také nevyjasněnou situaci se zapůjčeným majetkem po uplynutí doby, na kterou jim byl majetek dán do užívání (tři roky).

V.

Vyhodnocení

Vláda vedena snahou podpořit v posledních letech rozvoj v oblasti informačních technologií přijala řadu usnesení, mezi nimi i usnesení, kterými schválila v roce 2000 Koncepti státní informační politiky ve vzdělávání a v roce 2001 Plán I. etapy realizace Státní informační politiky ve vzdělávání. Realizace I. etapy vychází ze tří základních projektů, první je zaměřen na vzdělávání učitelů, druhý na výukové programy a třetí na výpočetní techniku. Vláda schválila podmínky realizace včetně objemu rozpočtových prostředků na dobu pěti let, tj. do konce roku 2005.

Kontrolou bylo zjištěno, že v letech 2001 a 2002 docházelo ke změnám oproti vládou schváleným podmínkám v neprospěch plnění cílů jednotlivých projektů, aniž by se vláda těmito změnami zabývala.

NKÚ na základě provedené kontroly spatřuje příčiny tohoto stavu především v následujících skutečnostech:

- Plán I. etapy realizace Státní informační politiky ve vzdělávání nebyl závazným způsobem rozpracován (ani v souladu se zákonem o rozpočtových pravidlech, ani interními opatřeními v rámci MŠMT).
- Do přípravy ani do realizace Státní informační politiky ve vzdělávání nebyly v dostatečné míře zapojeny školy, tj. subjekty, kterých se koncepce a jednotlivé projekty především týkaly a týkají.
- Na MŠMT nebylo rozpracování a sledování projektů dostatečně personálně a odborně zajištěno.
- Zakázky byly zadávány externím spolupracovníkům a dodavatelům a poradenským firmám. Často se jednalo o zakázky, které bezprostředně nesouvisely se Státní informační politikou ve vzdělávání, nebo o zakázky, jejichž výsledky nebyly využity.
- Kvalitu a rozsah plnění MŠMT nekontrolovalo, v některých případech ani kontrolovat nemohlo, protože ustanovení smluv nebyla formulována jednoznačně. To se týkalo i ustanovení vymezujících předmět plnění a jeho cenu.
- Odbor legislativní a právní MŠMT upozorňoval na vady smluv, přesto byly takové smlouvy uzavřeny a úhrady na základě nich provedeny.
- Způsob zajištění realizace pomocí tzv. generálního dodavatele a generálního auditora nepřinesl předpokládané výhody.
- MŠMT uzavřelo s generálním dodavatelem a generálním auditorem takové smlouvy, v nichž připustilo nedostatečnou konkretizaci předmětu plnění a přistoupilo na vyšší než nabídkové ceny. Navíc ceny nebyly ani v těchto případech dostatečně specifikovány.
- Generální auditor měl pro MŠMT vykonávat především kontrolu činnosti generálního dodavatele. MŠMT neověřovalo kvalitu a rozsah činnosti generálního auditora.

Kontrolou bylo dále zjištěno, že část prostředků určených na realizaci státní informační politiky ve vzdělávání byla použita neoprávněně nebo neehospodárně, popřípadě nebyla použita na krytí nezbytných potřeb. Tímto způsobem bylo vynaloženo nejméně 884 mil. Kč. Další část neoprávněně použitých prostředků nebylo možné v rámci této kontrolní akce vyčíslit, protože některé smlouvy nedostatečně specifikovaly rozsah a cenu plnění a MŠMT si nezajistilo dostatek podkladů pro sledování a ověření plnění zakázek.

Seznam zkratk

CD	kompaktní disk – paměťové médium (Compact Disc)
ECDL	mezinárodně uznávaný standard znalostí v oblasti výpočetní techniky (European Computer Driving License)
HW	hardware, hardwarový
ICT	informační a komunikační technologie – používáno i jako adjektivum (Information Computer Technology)
ICT koordinátor	zaměstnanec školského zařízení zajišťující procesy nezbytné při řízení a podpoře rozvoje ICT na škole
INVEX	mezinárodní veletrh informačních a komunikačních technologií
LAN	místní počítačová síť bez aktivních prvků (Local Area Network)
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
PC	osobní počítač IBM kompatibilní (Personal Computer)
Plán I. etapy	Plán I. etapy realizace Státní informační politiky ve vzdělávání
SKP	standardní klientské pracoviště – počítač určený pro práci žáků a učitelů
SW	software, softwarový
DPH	daň z přidané hodnoty